

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม่แจ่มเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสูง ประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่แจ่ม ประกอบด้วย ชนชาวพื้นราบและชนชาวเขาเผ่าต่างๆ ชนชาวเขาที่อาศัยอยู่มากได้แก่ชนชาวเขาเผ่าปกากะญอ ภาษาที่ชาวปกากะญอใช้ติดต่อสื่อสารกับคนพื้นราบในท้องถิ่นจึงเป็นภาษาปกากะญอ ส่งผลให้การใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารไม่สมบูรณ์ สาเหตุเนื่องจากระบบภาษาปกากะญอบางประการไม่เหมือนกับระบบภาษาไทยกลาง เช่น การเรียงประโยค หรือการไม่มีเสียงท้ายหรือตัวสะกด เป็นต้น เมื่อใช้ภาษาไทยติดต่อกับคนไทยในพื้นที่ราบแล้วอาจทำให้คนพื้นราบไม่เข้าใจ เพราะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นหากออกเสียงผิดจะทำให้การสื่อสารนั้นคลาดเคลื่อน

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้ประกอบธุรกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข นับได้ว่าภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มชนในสังคมนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและความเจริญทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ความจำเป็นต่อการเรียนรู้ภาษาอื่น นอกจากภาษาแม่ยังมีความสำคัญเพิ่มขึ้นด้วย เพราะหมายถึงความทัดเทียมกันในสังคมที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ในสังคมทุกวันนี้ด้วยความจำเป็นทางการงาน การดำรงชีวิตคนเราจะต้องรู้ภาษามากกว่า 1 ภาษา (จรัลวิไล จรูญโรจน์, 2548 : 45) แต่การเรียนรู้ภาษาที่สองนั้นไม่ได้เกิดขึ้นง่ายด้ายกับเด็กทุกคนเหมือนการเรียนรู้ภาษาแรก แม้ในบางครั้งจะมีช่วงในการเรียนมากกว่าก็ตาม คนบางคนอาจจะประสบผลสำเร็จในการเรียนมากกว่าคนอื่น ๆ แม้ว่าจะเป็นสิ่งแวดลอมที่เหมือนกัน ทั้งนี้เป็นเพราะมีปัจจัยหลายๆ อย่างที่มีผลต่อการเรียนการสอนภาษาที่สอง เช่น อายุ เพศ สติปัญญา ภูมิหลัง ทักษะคิด สังคม และสิ่งแวดลอม (ศรีวิไล พลมณี, 2545 : 8)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีสมาชิกใช้ภาษาแม่อยู่มาก หากต่างคนต่างใช้ภาษาแม่ของตนเองก็คงสื่อสารกันไม่ได้ภาษาไทยจึงเป็นสื่อกลางในการสื่อสารยึดโยงความเป็นคนไทยไว้

ด้วยกัน จึงนับได้ว่าภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งการสื่อสารที่เป็นทางการหรือไม่ เป็นทางการด้านภาษาพูดและภาษาเขียน การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง เหมาะสมและการเลือกสรร ถ้อยคำภาษาในการติดต่อสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้ดี การใช้ภาษาไทยที่มุ่งสื่อความหมายให้ชัดเจนในการสื่อสาร ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันในสังคม ลดปัญหาความแตกแยกของคนในชาติที่มีภาษาถิ่น เฉพาะถิ่นตน ภาษาไทยกลางหรือภาษาไทยมาตรฐานจึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่สำคัญที่คนในชาติต้องใช้ร่วมกัน

การจัดการศึกษาให้แก่ประชากรของประเทศย่อมต้องการสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้น การเรียนการสอนจึงใช้ภาษาไทยเป็นภาษาบังคับแก่ผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้ อาจทำให้ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่เกิดปัญหาต่างๆ ในการเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้ การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชาวเขาประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนภาษาไทยเนื่องจากนักเรียนชาวเขาใช้ภาษาแม่ในชีวิตประจำวัน และเมื่อต้องเข้าสู่ระบบโรงเรียนที่ต้องใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาในการเรียนรู้จึงเกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ดังที่ ประสงค์ รัชณสุข (2532 : 2) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าเมื่อเด็กชาวเขาไปเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่โรงเรียนจึงเกิดปัญหาทั้งด้านการเรียนและการสอน กล่าวคือ ในด้านการเรียนนักเรียนชาวเขาจะมีปัญหาในการออกเสียง ส่วนครูที่สอนเด็กชาวเขาจะประสบกับความยุ่งยากในการสอน เช่นคำว่า เล่น ออกเสียงเป็น เล่ หรือคำว่าบ้าน ออกเสียงเป็น บ้ำ เวลาเขียนนักเรียนจะเขียนตามทีออกเสียงอาจนำไปสู่การใช้คำผิดความหมายได้ เนื่องจากเสียงมีความสัมพันธ์กับความหมาย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2536 : 33) ในขณะที่ สมศักดิ์ ตาไชย (2531 : 81) พบว่า นักเรียนชาวเขาที่มาเรียนภาษาไทยจะมีปัญหาในด้านการพูดไม่ชัด อ่านและเขียนได้ช้า โดยเฉพาะนักเรียนที่มาเข้าเรียนและไม่ผ่านการเตรียมความพร้อมมาก่อน ครูไม่สามารถจะสอนเนื้อหาวิชาได้ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในด้านทักษะการพูดและการฟังให้เกิดความเคยชินก่อนถึงจะเข้าสู่ด้านทักษะการอ่านและการเขียน

จากผลการศึกษาของ สนิท สัตโยภาส(2532 : 15) ถึงปัญหาการออกเสียงตัวสะกดของนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ใช้ภาษากะเหรี่ยงสื่อสารในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นภาษาที่แตกต่างจากภาษาไทยมาก โดยมีลักษณะเด่นคือ มีพยัญชนะต้นควบกล้ำมากกว่าภาษาไทย และมีระดับวรรณยุกต์เพียง 3 เสียง และคำในภาษากะเหรี่ยงเกือบทั้งหมดไม่มีตัวสะกด ทำให้คาดเดา

ได้ว่า นักเรียนมีโอกาสฝึกหรือได้ใช้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับตัวสะกดน้อย ดังนั้นเมื่อเด็กเข้าสู่ระบบการสอนของโรงเรียนและต้องเรียนภาษาไทยที่มีระบบภาษาแตกต่าง คือ มีการใช้ตัวสะกดอย่างหลากหลาย จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะการออกเสียงคำที่มีตัวสะกด กล่าวคือ การที่นักเรียนไม่สามารถออกเสียงตัวสะกดได้ เวลาเขียนจึงไม่เขียนตัวสะกดและเมื่อไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาภาษาไทย จึงทำให้การเรียนวิชาอื่นๆ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

ฟุงเฟื่อง เครือตราชู (2508 : 1-2) กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาที่สองของผู้เรียนไว้ว่า วิธีที่ดีที่สุดและได้ผลที่สุดคือการเรียนการสอนตามหลักภาษาศาสตร์ โดยได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “การเรียนภาษาที่สอง คือการฝึกฝนนิสัยใหม่ในการเรียนภาษาใหม่ การฝึกฝนจะได้ผลดีที่สุดด้วยการฝึกหัดฟัง-พูดอยู่เสมอ แต่การฝึกในสิ่งที่สำคัญๆ ของภาษาย่อมมีระเบียบและต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอ การรับรู้ความแตกต่างของระบบภาษาหนึ่งๆ จะมาก่อนการแสดงออกซึ่งภาษานั้นๆ เช่น ในการเรียนออกเสียง ผู้เรียนจะต้องฟังรู้ว่าคำ ปา และ ป่า เป็นคนละคำก่อนที่จะออกเสียงคำทั้งสอง ผู้เรียนจะต้องรับรู้ความแตกต่างของเสียงใหม่ๆ และแบบสร้างใหม่ๆ ตามหลักไวยากรณ์ของภาษาที่จะเรียนก่อนที่จะสามารถเปล่งเสียงหรือพูดประโยคใหม่ๆ เหล่านั้นได้” การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์จะเป็นแนวทางในการเรียนรู้วิธีการและวิเคราะห์ภาษาในระบบต่างๆ เช่น เสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และอื่นๆ สามารถวิเคราะห์แยกแยะภาษาออกเป็นส่วนย่อยที่เล็กที่สุดได้ที่เรียกว่า หน่วยเสียง (phonemes) และวิธีที่จะวิเคราะห์รวมหน่วยเสียงเล็กๆ นี้เป็นหน่วยใหญ่ขึ้นที่มีความหมายซึ่งอาจเรียกได้ว่า หน่วยคำ (morphemes) หลังจากที่ได้วิเคราะห์หน่วยเสียงและหน่วยคำของทั้งสองภาษาแล้ว ก็สามารถเอามาเปรียบเทียบกันเพื่อหาสิ่งที่แตกต่างกันระหว่างภาษาทั้งสองนั้นได้ เมื่อทราบสิ่งที่แตกต่างกันแล้ว ก็นำมาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญ เช่น การออกเสียงเสียงหนึ่งผิดอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดมากกว่าอีกเสียงหนึ่ง โดยวิธีนี้ก็สามารถจัดลำดับความสำคัญของเสียงที่เป็นปัญหาเสียงใดที่สำคัญที่สุดก็นำมาสอนก่อนซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ไปแก้ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาแก่เด็กนักเรียนที่พูดภาษาถิ่นและแก้ไขปัญหาคำที่ออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานไม่ชัด การช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางการฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เพื่อให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้องจนเกิดความชำนาญ ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำซ้ำฝึกซ้ำอยู่เสมอ มีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติและให้โอกาสค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง

โรงเรียนบ้านขุนแม่่นาย อำเภอแม่แจ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนที่ราบสูงห่างไกลจากตัวอำเภอแม่แจ่มเป็นระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร การเดินทางไปมาระหว่างโรงเรียนและอำเภอแม่แจ่มเป็นไปด้วยความลำบาก เนื่องจากต้องเดินทางลัดเลาะไปตามป่าและเขาหลายลูก ถนนเป็นดินโคลน นักเรียนเป็นชาวเขาเผ่าปกาเกอะญอทั้งหมด ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันจึงเป็นภาษาปกาเกอะญอ ความเคยชินกับภาษาแม่ที่เคยพูดเคยใช้อยู่เสมอจนเป็นนิสัยนี้เองจึงเกิดปัญหาค้น เมื่อต้องเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่โรงเรียน ปัญหาในเรื่องของการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดที่นักเรียนมักออกเสียงคำไม่ชัดเจนหรือออกเสียงไม่มีตัวสะกด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่ กบ กม กค กน ผู้ศึกษามักได้ยินนักเรียนออกเสียงคำเหล่านี้ผิดบ่อยครั้ง เนื่องจากระบบหน่วยเสียงของภาษาปกาเกอะญอเกือบทั้งหมดไม่มีตัวสะกดทำให้มีปัญหาในการสื่อสาร เพราะความชัดเจนของเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพูด เพราะถ้าพูดไม่ชัด ผู้ฟังอาจตีความหมายคลาดเคลื่อนไปได้

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะฝึกการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดโดยใช้กิจกรรมทางภาษาศาสตร์สำหรับนักเรียนปกาเกอะญอระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านขุนแม่่นาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำที่อยู่ในมาตราแม่ กบ กม กค กน เป็นคำที่นักเรียนปกาเกอะญอออกเสียงผิดมากกว่าคำที่ประสมในมาตราตัวสะกดตัวอื่นๆ เพื่อนักเรียนได้ฝึกการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตามฐานกรณ์ที่เกิดของเสียงได้อย่างถูกต้อง สามารถใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารได้อย่างเข้าใจและมีทักษะทางภาษาที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาศาสตร์ในการฝึกออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนโรงเรียนบ้านขุนแม่่นายช่วงชั้นที่ 1 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรม

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนปกาเกอะญอกลุ่มสะกอร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านขุนแม่่นาย ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ กิจกรรมตามหลักการและวิธีการทางภาษาศาสตร์ ที่ใช้ฝึกเพื่อแก้ไขปัญหาการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่ กบ กม กด คน ที่เป็นปัญหาในการออกเสียง การออกเสียงตามฐานกรณ์ที่เกิดของเสียง และการออกเสียงคำที่มีตัวสะกด

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาศาสตร์เพื่อฝึกการออกเสียงคำ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้ศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนที่มีปัญหาในการออกเสียงคำที่มีตัวสะกดโดยฝึกการบริหารปากและลิ้น ฝึกการฟังและแยกเสียง และการฝึกออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตามฐานกรณ์ที่เกิดของเสียง

คำที่มีตัวสะกด หมายถึง คำที่มีพยัญชนะท้ายอยู่ในมาตราแม่ กบ กม กด คน ซึ่งเป็นคำที่เป็นปัญหาสำหรับการออกเสียงของนักเรียน

นักเรียนปกากะญอ หมายถึง เด็กชาวเขาเผ่าปกากะญอกลุ่มสะกอที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านขุนแม่นาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบวิธีการประยุกต์ใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์มาปรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาได้
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการนำไปใช้ในการฝึกออกเสียงคำที่มีตัวสะกดที่เป็นปัญหาในมาตราอื่นๆ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการออกเสียงให้ดีขึ้นได้